

EROS-THÀNATOS: UN DIÀLEG SENSE FI

EN LA TRAJECTÒRIA DE Jordi Xandri hi ha un anhel de confluència amb artistes plàstics, com va succeir al magnífic *Quadern d'Armènia* al costat de Sagi Tarbal i com queda palès en aquest bell i inquietant *Cementiri secret*, creat juntament amb Lola Montserrat, una fotògrafa excel·lent que viu l'experiència estètica com un acte amorós, que neix d'una atracció poderosa que convida a ser integrada en la pròpia vida a través de l'art.

A les màgiques —gairebé irreal— fotografies d'aquest *Cementiri secret*, Lola Montserrat, en un exercici de veritable virtuosisme, idoni per al propòsit que es plantejava, ha utilitzat el procediment del col·lodió humit (una tècnica habitual al segle XIX, en què el col·lodió, una mena de vernís, sensibilitzat amb nitrat de plata, es diposita damunt de plaques de vidre), que confereix a les imatges una dimensió íntima i una impressió visual que les associa amb el passat.

Lola Montserrat, que identifica en la natura la més alta expressió de la bellesa, aporta a aquest llibre exquisit una sèrie de fotografies de flors, que van des de les orquídiades fins als lliris, passant per les estreltízies, dins testos, pitxers, vasos... En aquest veritable tresor d'evocacions precioses que ens ofereix Lola Montserrat, hi sentim la vida i hi intuïm la mort. Aquest inventari de flors, reflectides en natures mortes en blanc i negre, ens remet d'una manera nítida i immediata al títol del volum, *Cementiri secret*.

Hi contrasten amb saviesa, enriquint-se mútuament, els textos de Jordi Xandri, d'un vitalisme sensual, enjogassat i encomanadís. A mig camí entre la narrativa de ficció i la prosa poètica, Xandri ens capbussa en l'univers de l'obra a partir d'unes fotografies trobades en un pis buidat arran de la mort del llogater, on «tot l'espai respira perfum de mort». Però, reprenent la tensió clàssica i essencial entre eros i tàntatos, la descoberta d'aquestes imatges tenebroses i l'escenari estremidor de l'absència esdevenen l'ocasió perquè es desencadeni una passió eròtica, una frenesia amorosa d'una intensitat enlluernadora. Xandri hi escriu: «No em desperthes. M'inaugures. Em pareixes. M'encens», «Em fas i t'existeixo» o «Tot pebre i gingebre», en una visió de l'experiència on la vida i el sexe s'interpel·len i s'entrellacen d'una manera indestriable.

Els textos de Xandri, que en algun cas adopten la forma de poema en vers, amanits amb encert de referències literàries, pictòriques i musicals, creen una atmosfera absorbent i trasbalsadora que ens duu al centre del que som en la nuesa: «La fragilitat mai no s'havia fet tan viva com mirant-te» i que alhora ens situa a tocar de l'abisme: «Tornaràs a encendre't darrere la mirada del límit?»

L'èxtasi i la desolació, el desig i l'absència confluint a la mateixa casa, com els dos costats d'una sola paret, les dues finestres d'una mateixa cambra, en un contrast que magistralment Xandri imposa, tensant amb mà agosarada el llenquatge, en la fusió sovintejada de mots de sentit contraposat: «dolorplaer», «pitjormillor»...

Cementiri secret, amb el diàleg meravellós i fecund entre Jordi Xandri i Lola Montserrat, ens proposa un trajecte literari i plàstic formidable, generós de pulsions vigoroses i

de subtilitats delicades. Les fotografies hi respiren lirisme, nostàlgia i bellesa introspectiva. Els textos hi conversen, desbordants, des de la pell, les emocions sense fre i els sentiments abrandats. I arreu, latent, un silenci antic que ens contempla, com un batec perdut.

CARLES DUARTE I MONTSERRAT

BON VESPRE, «PROFESSOR»:

NO SÉ COM COMENÇAR a explicar-li tot el que he trobat al pis que vaig dir-li que m'havien encarregat de buidar.

És una frase curta, però descriu amb sobrietat tal com estic d'afectat per aquesta experiència quan fa temps, massa temps, que sento-penso que això només és possible quan un és jove, realment jove.

En dues paraules: el llogater mort i el seu món em tenen veritablement encuriolit. Mai no m'hauria pogut imaginar que les ganes de saber d'altri, una forma particular de la tafaneria existencial que sempre he defensat, em prendria amb tanta força i m'empenyeria amb tanta potència envers un altre subjecte desconegut del tot per a mi.

Tot el pis fa olor de temple. La feina esdevé, de cop i volta i per una vegada a la vida, realment corprenedora. Important i perillosa com profanar allò sagrat.

Però, per estrany que li sembli, quan realment vaig saber-me fora de mi, «esmaperdut i bocabadat», va ser en veure la col·lecció de flors.

Tot l'espai respira perfum de mort. D'una mort que es deixa pensar i, fins i tot, sentir, però no escoltar. L'espessa claredat de les cambres és ocupada per una difícil i densa percepció d'eròtisme mort. O és potser l'eròtisme de la mort que es deixa percebre com mai abans?

Crec que el que sento com una llambregada és justament l'escalf càlid i delerós de la mort. Tanta bellesa sense vida

m'ha aconseguit trasbalsar. Per primera vegada des que treballa en aquestes condicions, he hagut de buscar una cadira, asseure'm una estona, encendre una cigarreta i fumar-me-la amb una parsimònia que sorprendria tothom, tractant-se de mi.

No són únicament les fotografies —que vostè mateix jutjarà, o etiquetarà, molt millor que jo—, sinó tot el que hi ha en aquest espai... mort? que algun dia, de ben segur, voldrà visitar i conèixer.

Tot desprèn un rar, intens i corprenedor perfum ranci i estantís, alhora que belluga l'atmosfera un xiuxiueig de passió. Les col·leccions esdevenen pistes detectivesques que exciten el desig de saber.

Darrere tot això s'obre un interrogant que m'agullona d'una manera desconeguda de fa molt, potser massa temps. Tot desprèn la mateixa flaire que únicament les fotografies aconsegueixen fer-me ensumar i que li enviaré tot just processades.

Tot era mort i sensual. Sense color i amb textures que no sé descriure. L'aroma de l'espai es fica, ben a poc a poc, dins meu fins a fer-me envermellir de vergonya.

Estic tan «potent» que tinc gairebé la certesa no psicòtica que em dirà: «Això ho ha de poder veure la gent, hem d'aconseguir un bon editor i un millor còmplice.»

Evidentment, vindré a la presentació del llibre, a la qual, gentilment, em convidarà. No ho dubti.

M'agradaria, però, trobar-me amb vostè aviat. Vull tenir temps, més que temps, per a ensenyar-li alguna de les «joies» que guardo al taller. Vull que pugui veure almenys una part del que vaig trobar. Tinc la segura i secreta perspectiva per a transmetre-li el que sento i no puc deixar d'experimentar

per l'autora: no més –i no menys– que un interrogant. Un interrogant ben viu i ben calent que, crec, m'ajuda a entendre la juguesca vital d'aquestes, ara també meves, enigmàtiques imatges fotogràfiques.

Ah... Tinc una cosa que estic segur que li agradarà. Uns textos que, des que els he vistos, he sabut que han estat escrits per a viure amb les fotografies.

Després d'aquesta trobada que de ben segur esdevindrà un dinar amb sobretaula eterna, sé que vostè voldrà acompanyar-me en la recerca d'aquest misteri que anomenarem provisionalment «flors de sanatori».

Rebi una forta encaixada.

Fins aviat,

JUAN GAÜSES